

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3350/2020. (VIII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Törvényszék 3.Bpkf.1286/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kavocska Edit ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Szegedi Törvényszék 3.Bpkf.1286/2019/2. számú végzése, továbbá a Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 8.Bv.2454/2018/16. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege a következőképpen foglalható össze: az indítványozó szabadulását követően kártalanítási kérelmet terjesztett elő alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 2018. május 07. napján. Kártalanítási kérelmében a 2014. október 28. és 2018. február 28. napja közötti fogvatartási időszakot jelölte meg.
- [3] A Szegedi Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Indokolása szerint a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10/A. § (6) bekezdése szerint a kártalanítási igény érvényesítésének előfeltétele, hogy az elítélt a Bv. tv. 144/B. § szerinti alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti panaszt nyújtson be a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) indokolásából következően ez az előfeltétel csak akkor tekinthető teljesítettnek, ha az elítélt a fogvatartási ideje alatt nyújtja be a panaszt, mert csak akkor meríti ki a preventív eszközként biztosított speciális panaszjogát, illetve a büntetés-végrehajtási intézet parancsnokának csak ebben az esetben van lehetősége a sérelmet orvosolni. A bíróság jogértelmezése szerint a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdése alapján ugyan a kártalanítási igény a szabadulást követő 6 hónapos jogvesztő határidőn belül érvényesíthető, azonban a (6) bekezdésben megkövetelt panaszt – mint a kártérítési igény érvényesítésének előfeltételét – a tényleges fogvatartás ideje alatt kell előterjeszteni. Mivel indítványozó ilyen jellegű panasszal a fogvatartása ideje alatt a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka felé nem élt, így a jogszabályban előírt előfeltételt nem teljesítette.
- [4] Az eljáró bíróság megállapította továbbá azt is, hogy indítványozó az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt sem kezdeményezett eljárást.
- [5] 1.2. Az indítványozó fellebbezése folytán az ügyben másodfokon eljáró Szegedi Törvényszék a fellebbezést alaptalannak találta, és az elsőfokú döntést 3.Bpkf.1286/2019/2. számú végzésével helybenhagyta. Indokolásában kifejtette, hogy egyetért az elsőfokú bíróság Bv. tv. 144/B. § (1) bekezdésében foglaltakkal kapcsolatosan kifejtett álláspontjával. Nem tévedett az elsőfokú bíróság akkor, amikor kifejtette, hogy a Bv. tv. 144/B. §-a szerinti panasz – amely előfeltétele a kártalanítási kérelemnek – kizárólag a fogvatartás időtartamán belül terjeszthető elő.
- [6] A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a panasz jogintézménye nyilvánvalóan azért került a Bv. tv.-ben szabályozásra, mert ez teremt lehetőséget a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka számára az esetlegesen megállapítható alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények saját hatáskörben történő orvosolására. Megítélése szerint amennyiben az elítélt nem él ezen panaszjogával, illetve a panasz előterjesztésére csak a szabadulását

követően kerül sor, úgy a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka nem kerül olyan helyzetbe, hogy saját hatáskörében az elítéltet ért sérelmet orvosolni tudja.

- [7] 2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, mert álláspontja szerint a bírósági döntések sértik az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdését, a XV. cikk (1) és (2) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [8] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdésében foglalt alaptalan vagy törvényt sértő módon történő szabadság korlátozás esetére járó kártalanításhoz való jog sérelmének indokolásul előadta, hogy álláspontja szerint a bírói jogalkalmazás szubjektív mérlegelésén múlik, hogy jár-e a kár megtérítésére lehetőség vagy sem. Álláspontja szerint a döntésben alkalmazott értelmezés szűkítő és törvénytelen, az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdés szerinti alkotmányos joga azáltal sérül, hogy érdemi indokolás hiányában megvonták tőle az igényérvényesítés lehetőségét.
- [9] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt törvény előtti egyenlőség sérelme, valamint a (2) bekezdésben foglalt diszkrimináció tilalma kapcsán kifejtette, hogy az eljáró bíróság azonos tényállás mellett, azonos jogszabályt alkalmazva, az eddigi ítélezési gyakorlatát megváltoztatta, és eltérő döntést hozott. Álláspontja szerint nem helytálló az, hogy az új joggyakorlat dönt arról, hogy a kérelmeknek helyt adnak és megítélik a kártalanítást, vagy ezzel teljesen ellentétes módon azokat – az ugyanilyen alapokon fekvő jelen ügyben is – érdemi vizsgálat nélkül elutasítják. Ennek folyományaként jelen panasz indítványozója nem minősült egyenlőnek ugyanazon feltételekkel bíró alanyi körbe tartozó kérelmezőkkel.
- [10] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésben foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatban előadta, hogy bár peren kívüli eljárásról van szó, de ebben az esetben is meg kell felelni a tisztességes bírósági eljárás követelményének. Az indítványozó álláspontja szerint a tisztességes bírósági eljárás megsértésére került sor azzal, hogy a megváltozott gyakorlat előtt elbírált kérelmezők kártalanításban részesültek, az új gyakorlat alapján elbíráltak viszont nem, annak ellenére, hogy azonos személyi körrel volt szó. A kialakult joggyakorlat álláspontja szerint anélkül változott meg, hogy arra bármi ok mutatkozott volna. Sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot, hogy a korábbi jogértelmezés úgy változott meg, hogy az a később benyújtott kérelmekre hátrányosan hat, ezzel megvalósítva az azonos alanyok közötti különbségtételt.
- [11] Az indítványozó véleménye alapján eljáró bíróságok hibásan értelmezték a Mód. tv. jelen ügyre irányadó rendelkezéseit, a panasz elbírálása nem lehet feltétele a kártalanításnak, mert az a múltban történt esemény kompenzálását szolgálja, aminek rendezése – ha az adott indítványozó körülményei megváltoznak – a jövőbeni kompenzálást teszi alaptalanná. A már megtörtént sérelemért a kompenzálás továbbra is jár, ha szabadult a fogvatartott, ha nem. Álláspontja szerint a tisztességes eljárás követelményéből fakad, hogy a bírói függetlenség nem eredményezhet az egyik esetben a kérelem elbírálását engedő, másik esetben azt megtiltó döntéshozatal, ugyanazon törvényi szöveg esetében.
- [12] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [13] 3.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll, jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, továbbá az alkotmányjogi panasz az Abtv. 30. § (1) bekezdésének megfelelően határidőben előterjesztettnek minősül.
- [14] 3.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-a szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az, az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt határozott kérelmet tartalmaz.
- [15] Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény – álláspontja szerint – megsértett rendelkezéseit, illetve a sérelmezett bírói döntéseket és kifejezetten kéri azok megsemmisítését.
- [16] Az indítvány az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában eleget tesz a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek.

- [17] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése tekintetében nem adott elő olyan indokolást, mely alkotmányjogilag értékelhető módon támasztja alá a támadott bírói döntések és az alaptalan vagy törvénytörő módon történő szabadság korlátozás esetére járó kártalanításhoz való jog vélt sérelme közötti összefüggést. Az alaptörvény IV. cikk (4) bekezdése tekintetében előadott indokolás tulajdonképpen csak a megkülönböztetés részletezésére és annak állítására szorítkozik, hogy indítványozó szerint a döntésben alkalmazott értelmezés szűkítő és törvénytelen, így ez az indítványelem nem felel meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában megfogalmazott indokolási kötelezettség követelményének. Erre figyelemmel az alkotmányjogi panasz – az említett alaptörvényi rendelkezés tekintetében – érdemi elbírálásra nem alkalmas.
- [18] 3.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az Abtv. 29. §-ában foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [19] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [20] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésben foglalt törvény előtti egyenlőség, valamint a (2) bekezdésben foglalt diszkrimináció tilalma és a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírói eljáráshoz való jog vonatkozásában kizárólag a bíróságok jogértelmezését vitatta.
- [21] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna {3148/2020. (V. 15.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [22] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik úgy, hogy elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venniük. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor {3192/2020. (V. 27.) AB végzés, Indokolás [21]}. A bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság továbbá tartózkodik attól is, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3200/2020. (VI. 11.) AB végzés, Indokolás [24]}.
- [23] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy mivel az indítványozó Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában előadott indokolása kizárólag a bíróságok – álláspontja szerint – téves jogértelmezésének alátámasztására irányult, az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételeknek.
- [24] 4. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2020. július 14.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró,
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1997/2019.

